

Motion till riksdagen 2020/21:346

av Johan Forssell m.fl. (M)

med anledning av prop. 2019/20:200 En strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE) på försöks-, förberedelse- och stämplingsstadiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för personer som ertappas med sprängmedel på allmän plats, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vapenlagstiftningen i syfte att göra en tydligare skillnad mellan illegala vapen och förseelser som begås av en person som har eller har haft licens för det vapen som förseelsen avser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Moderaterna välkomnar propositionen och konstaterar att förslagen som presenteras bygger på moderata förslag och tillkännagivanden i riksdagen. En riksdagsmajoritet har sedan tidigare ställt sig bakom de förslag som regeringen nu lägger fram, och det kan noteras att regeringen har dröjt med vissa av förslagen. Exempelvis gav riksdagen uttryck för att smugglingslagstiftningen skulle ses över och skärpas redan under riksmötet 2016/17.

Utöver de åtgärder som föreslås i propositionen vill Moderaterna se fler förslag för att minska gängkriminellas hantering av vapen och explosiva varor. Moderaterna anser att brott enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor bör kriminaliseras på försöks-, förberedelse- och stämplingsstadiet. I dag är dessa brott inte straffbelagda. Ett exempel på en gärning som inte är straffbar enligt nuvarande lag om explosiva varor, men som skulle kunna bli straffbar på förberedelsestadiet, är en person som exempelvis beställer

stora mängder konstgödsel i syfte att tillverka sprängmedel men ännu inte har färdigställt slutprodukten.

Moderaterna vill se en tydligare reglering där innehav av bomber och andra explosiva varor på allmän plats som huvudregel bör leda till att brottet bedöms som synnerligen grovt och leda till fängelse i lägst fyra år. Det är oacceptabelt att denna typ av gärningar i dag kan bedömas som brott av normalgraden med en straffskala från böter till fängelse i tre år. Den ändring som Moderaterna föreslår skulle bl.a. underlätta de brottsbekämpande myndigheternas utredningar eftersom bevisning som knyter en viss person till sprängmedlet och en viss plats därmed skulle vara tillräckligt för att döma en person för synnerligen grovt brott. Med Moderaternas förslag är själva innehavet av sprängmedlet på allmän plats tillräckligt för att grovt brott ska anses föreligga, dvs. samma regel som gäller för den som bär vapen på allmän plats.

Det behövs bättre kontroll av sprängämneshanteringen hos aktörer som t.ex. bygg- och anläggningsbranschen och gruvnäringen. På en generell nivå handlar det också om att få en bättre kontroll av oseriösa företag inom byggsektorn som över huvud taget inte blir föremål för tillståndsgivning eller tillsyn. Polisen har pekat på en rad brister i hanteringen av sprängmedel, vilket kan öka risken att sprängämnen försvinner från exempelvis byggarbetsplatser – sprängämnen som sedan används för kriminella ändamål. Därför måste hela kedjan med hantering av sprängämnen stärkas och skärpas. Det handlar om allt från tillräcklig kompetens och resurser hos tillsynsinstanserna till att nödvändiga kontroller faktiskt genomförs kontinuerligt samt att det finns tillräckliga sanktionsmöjligheter mot de verksamhetsutövare som brister i hanteringen. Det kan exempelvis handla om höjda vitesbelopp vid allvarliga brister. Samtidigt finns det ett ökat behov av registerkontroller av de personer som hanterar sprängämnen. MSB fick under våren 2020 i uppdrag att kartlägga och analysera kommunernas arbete med tillstånd och tillsyn enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. Moderaterna välkomnar detta men ser behov av att det görs en översyn av regelverket kring explosiva varor och mer specifikt hur regelverket tillämpas för att säkerställa en fungerande tillsyn.

Sprängningarna är svårutredda. Endast 7 av totalt 257 sprängningar under 2019 ledde till åtal. Ofta förstörs en stor del av bevisen i samband med explosionerna. Det är tydligt att bättre hjälpmedel behövs för att understödja polisen i deras utredningsarbete mot sprängningarna. DNA-märkning innebär att syntetiskt framställt DNA stryks på föremål. Varje märkning är unik och underlättar spårning av föremål eftersom både tillverkare och ursprung av föremålet enklare kan identifieras. Det förekommer i dag på bl.a. banker, värdepåsar och värde transporter, kan enkelt appliceras, gör produkter spårbara och gör föremål oattraktiva på hälerimarknaden. Märk-DNA har exempelvis använts i England för att förhindra bostadsinbrott, vilket lett till att både våldsbrottslighet och annan brottslighet har minskat i de områden där metoden använts. Metoden har även prövats på flera håll i Sverige för att minska bostadsinbrotten, med goda resultat. Enligt polisen är sprängmedel som beslagtogs ofta tillverkade i syfte att användas vid exempelvis byggarbetsplatser. Ett krav på att DNA-märka kommersiella sprängmedel redan vid produktion skulle göra det enklare att spåra varifrån sprängmedlen kommer och vem som tillverkat dem – vilket skulle underlätta polisens utredningsarbete. MSB har fått i uppdrag att se över metoder för märkning av sprängmedel för civilt bruk. Moderaterna välkomnar en bred översyn kring metoder för märkning av sprängmedel och vill samtidigt framhålla möjligheten att införa DNA-märkning av kommersiella sprängmedel i syfte att stärka polisens utredningsarbete.

Regeringen gav i november 2019 Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Tullverket, Försvarmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut i uppdrag att kraftsamla för att öka samhällets samlade förmåga att hantera explosiva varor och den illegala användningen av dessa. I uppdraget ingår bl.a. att stärka det operativa samarbetet och att öka kunskapen kring ursprung, införsel, utformning och hantering av explosiva varor. Uppdraget är nödvändigt och bör genomföras, men det är anmärkningsvärt att det inte gjorts tidigare. Dessutom ska uppdraget slutredovisas först den 30 november 2021. Med den situation Sverige befinner sig i med allvarlig gängkriminalitet, sprängningar och skjutningar är det angeläget att kraftsamlingen sker nu och att slutsatserna från uppdraget presenteras i närtid. Moderaterna vill att detta prioriteras och har krävt att uppdraget i stället skulle ha redovisats den 1 juni 2020.

Utöver ovanstående vill Moderaterna uppmärksamma att flertalet remissinstanser har påpekat att de ändringar som görs i vapenlagen kan leda till försämringar avseende sport- och jaktskyttars möjlighet att inneha skjutvapen. Exempelvis kan licensprövningen för vapen tillhörande jägare och skyttar komma att påverkas i negativ riktning. Moderaterna vill understryka att det är helt centralt att den nu föreslagna straffrättsliga regleringen inte på något vis påverkar jägares och sportskyttars licensprövningar eller licensförfarandet i övrigt.

För Moderaterna är det vidare viktigt att lagstiftningen särskiljer gängkriminellas illegala vapenhantering från sport- och jaktskyttars lagliga vapeninnehav. De remissinstanser som har farhågor kring vad de nya förslagen kan komma att innebära ur ett sådant perspektiv har även i tidigare sammanhang lyft denna problematik. Moderaterna tar detta på största allvar, och för att undvika en sådan sammanblandning vill vi att det ses över huruvida vapenlagstiftningen kan ändras i syfte att göra en tydligare skillnad mellan illegala vapen och vapen som används för jakt och skytte. Fel och förseelser som begås av en person som har eller har haft licens till det vapen som förseelsen avser bör ses som ringa i jämförelse med innehav av vapen i en kriminell kontext.

Johan Forssell (M)

Louise Meijer (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)